

The Psychometric Properties of the Persian Versions of the Cyberbullying Perpetration Questionnaire

Milad Sharafi Zadegan¹ , Manijeh Firoozi^{2*} , Atefeh Fattahi³ ,
Sara Aleyasin⁴ , Arezoo Soltan-Mohammadi⁵ , Zahra Naderi⁶

1. Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: milad.sharafi.za@ut.ac.ir
2. Corresponding Author, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: mfiroozy@ut.ac.ir
3. Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran. Email: fattahi2020@gmail.com
4. Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Allameh Tabataba'i, Tehran, Iran. Email: sara.aleyasin@gmail.com
5. Department of Psychology, Faculty of Humanities, Payam noor University of Asaluye, Shiraz, Iran. Email: asm.psyche@gmail.com
6. Department of Psychology, Faculty of Economics and Management, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran. Email: famaznaderi08@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received: 2 Aug 2023
Revised: 30 Sep 2023
Accepted: 9 Oct 2023
Published: 9 Jul 2024

Keywords:
*Confirmatory Factorial Analysis,
Cyberbullying, Psychometrics,
Reliability, Validity.*

ABSTRACT

The psychometric properties of the Persian version of the cyberbullying perpetration questionnaire were assessed in this study, which included reliability, validity, confirmatory factorial analysis, and gender differences in youth. This is a correlational research design that adheres to the common principles and techniques of psychometrics. It is an applied survey study that was conducted in 2022 and is based on a test construction methodology. 474 participants were selected from the statistical population, which consisted of young individuals aged 18 to 35 residing in Tehran and Shiraz, using convenience sampling. The cyberbullying Perpetration Questionnaire (CPQ) was translated in four stages. Using Cronbach's alpha, Pearson correlation coefficient, confirmatory factorial analysis, and independent-samples t-tests at a significance level of 0.05, the collected data were analyzed in SPSS and AMOS software version 26. A one-factor model with fit indexes that were favorable ($\chi^2/df= 2.613$, GFI= 0.953, IFI= 0.950, CFI= 0.949, PCLOSE= 0.109, RMSEA= 0.058) was supported by the confirmatory factorial analysis. Cronbach's alpha coefficient of the cyberbullying Perpetration Questionnaire was 0.85, and test-retest reliability was 0.67. The perpetration of cyberbullying was significantly different between males and females ($t=3.91$, $p<0.001$). The cyberbullying Perpetration Questionnaire exhibited favorable psychometric properties for the purpose of assessing the perpetration of cyberbullying in young individuals.

Cite this article: Sharafi Zadegan, M., Firoozi, M., Fattahi, A., Aleyasin, S., Soltan-Mohammadi, A. & Naderi, Z. (2024). The Psychometric Properties of the Persian Versions of the Cyberbullying Perpetration Questionnaire. *Journal of Applied Psychological Research*, 15(2), 61-75. doi: 10.22059/japr.2023.362725.644700.

Publisher: University of Tehran Press
DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.362725.644700>

© The Author(s).

فصل نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی

۱۴۰۳، ۱۵(۲)، ۶۱-۷۵

ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

میلاد شرفی زادگان^۱، منیژه فیروزی^{۲*}، عاطفه فتاحی^۳، سارا آل‌یاسین^۴، آرزو سلطان محمدی^۵، زهرا نادری^۶

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه:

milad.sharafi.za@ut.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه:

mfiroozy@ut.ac.ir

۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه:

fattahi2020@gmail.com

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه:

sara.alleyasin@gmail.com

۵. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور عسلویه، شیراز، ایران. رایانامه:

asm.psyche@gmail.com

۶. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. رایانامه:

farnaznaderi08@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۷/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۴/۱۹

کلیدواژه‌ها:

پایایی، تحلیل‌عاملی

تأییدی، روان‌سنجی، روایی، مزاحمت

اینترنتی.

پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی شامل پایایی، روایی، تحلیل‌عاملی تأییدی و تفاوت‌های جنسیتی در میان جوانان انجام شد. پژوهش از نظر هدف کاربردی، از حیث نوع گردآوری اطلاعات پیمایشی و از نظر روش‌شناسی از جمله مطالعات آزمون‌سازی بود که براساس روش‌ها و اصول رایج در روان‌سنجی در قالب یک طرح پژوهشی همبستگی در سال ۱۴۰۱ انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل جوانان ۱۸ تا ۳۵ ساله ساکن تهران و شیراز بود که از میان آنان، ۴۷۴ نفر از جوانان به‌صورت نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند و پرسشنامه خودگزارشی ارتکاب مزاحمت اینترنتی (CPQ) را تکمیل کردند. تحلیل داده‌ها به روش ضریب آلفای کرونباخ، ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل‌عاملی تأییدی و تی‌تست مستقل به‌وسیله نرم‌افزار SPSS و AMOS نسخه ۲۶ در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام شد. نتایج تحلیل‌عاملی تأییدی از ساختار یک‌عاملی حمایت کرد و شاخص‌های برازش مطلوب بود (RMSEA=۰/۰۵۸؛ PCLOSE=۰/۱۰۹؛ CFI=۰/۹۴۹؛ IFI=۰/۹۵۰؛ GFI=۰/۹۵۳). ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۸۵ و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۶۷ به‌دست آمد. میانگین ارتکاب مزاحمت اینترنتی در زنان و مردان تفاوت معنی‌دار داشت ($p < ۰/۰۰۱$)؛ $t(۳/۹۱)$. در نتیجه پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی برای سنجش مزاحمت اینترنتی از ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی در جوانان برخوردار است.

استناد: شرفی زادگان، م.، فیروزی، م.، فتاحی، ع.، آل‌یاسین، س.، سلطان محمدی، آ. و نادری، ز. (۱۴۰۳). ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی.

فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۱۵(۲)، ۶۱-۷۵. doi: 10.22059/japr.2023.362725.644700

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.362725.644700>

© نویسندگان.

۱. مقدمه

فناوری‌های ارتباطات دیجیتال^۱ نقش مهمی در رشد اجتماعی جوانان دارند (همیلتون و همکاران^۲، ۲۰۲۰)؛ چرا که آن‌ها از کاربران قوی این فناوری‌های جدید، به‌ویژه اینترنت و تلفن همراه هستند (دوران-سگورا و مارتینز-پسینو^۳، ۲۰۱۵). در دهه گذشته نیز مشارکت جوانان در شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌صورت تصاعدی افزایش یافته و سبب شده بسیاری از آن‌ها به فعالیت‌های اینترنتی معتاد شوند. دلایلی که جوانان از این شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، شامل احساس تعلق و اتصال، آرامش‌بخشیدن به احساسات منفی و کنارآمدن با افسردگی است (کوئرادو-گوردیلو و فرناندز-آنتلو^۴، ۲۰۲۰). با اینکه توسعه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی مزایای بسیاری را برای نوجوانان و جوانان از جمله امکان تماس با دنیای خارج (کلارچی و همکاران^۵، ۲۰۲۰)، کسب سریع دانش و سهولت ارتباط (پاریس و همکاران^۶، ۲۰۲۰) به همراه آورده است، نگرانی‌هایی درمورد افزایش نرخ فعالیت‌های آنلاین مضر از جمله سوءاستفاده (حضرت بگی و همکاران^۷، ۱۴۰۱) و ارتکاب مزاحمت اینترنتی^۸ وجود دارد (ایزنکوت^۸، ۲۰۲۰؛ کوان و همکاران^۹، ۲۰۲۰).

در کنار افراد بسیاری که برای تحصیل، کار یا ارتباط اجتماعی به اینترنت متوسل می‌شوند، افراد دیگری نیز از آن به‌عنوان وسیله تخلیه خشم و ناامیدی استفاده می‌کنند. یکی از انواع خشونت‌های اینترنتی که مورد توجه محققان قرار گرفته، مزاحمت اینترنتی است (کووالسکی و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۴). مزاحمت اینترنتی به‌عنوان مسئله‌ای مهم و یکی از مشکلات ملی بهداشت روان شناخته شده است. درصد افرادی که مزاحمت اینترنتی را در طول زندگی خود تجربه کرده‌اند، از ۱۸ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۳۶ درصد در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است (لوپز-ویزکیانو و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۱).

تا امروز توافقی درمورد چگونگی تعریف مزاحمت اینترنتی وجود ندارد (چان و همکاران^{۱۲}، ۲۰۲۰). برخی از پژوهشگران مزاحمت اینترنتی را نوعی آزار و اذیت از طریق فناوری و در یک محیط آنلاین توصیف می‌کنند؛ برای مثال، ارسال ایمیل و پیام در اتاق‌های گفت‌وگوی آنلاین، در وبسایت، یا از طریق پیامک متنی به تلفن همراه (کووالسکی و لیمبر^{۱۳}، ۲۰۰۷). در تعریف دیگری از مزاحمت اینترنتی، آن را آسیب عمدی و مکرر ناشی از استفاده از رایانه، تلفن همراه و سایر وسایل الکترونیکی تعریف کردند (هیندوجا و پاچین^{۱۴}، ۲۰۱۰). به‌صورت کلی مزاحمت اینترنتی، رفتارهای آزار و اذیت اینترنتی و سایر رفتارهای متخاصم را که به‌صورت رودررو اتفاق نمی‌افتد شامل می‌شود (گریگ^{۱۵}، ۲۰۱۰). مطالعات نشان می‌دهد مزاحمت اینترنتی بر سطح اعتماد اجتماعی، سرمایه اجتماعی و به‌طور کلی توجه مثبت بر تعاملات آنلاین تأثیر منفی می‌گذارد و انزوای اجتماعی^{۱۶} را افزایش می‌دهد (ساوودی و فراز دی آبرو^{۱۷}، ۲۰۱۶). همچنین استفاده از رسانه‌های جمعی با افزایش مزاحمت اینترنتی ارتباط دارد (پاریس و همکاران^{۱۸}، ۲۰۲۰) و آثار منفی مزاحمت اینترنتی به‌دلیل انتشار زیاد و سریع اطلاعات، بسیار چشمگیر است.

پس از ارائه تعریف مناسب برای مزاحمت اینترنتی، انتخاب و توسعه ابزار اندازه‌گیری مناسب برای ارزیابی این سازه قدم مهمی است. با این حال، پایایی^{۱۸} و روایی^{۱۹} ابزارهای اندازه‌گیری در مطالعات قبلی بسیار متفاوت بوده است. اگرچه برخی از یک

1. digital communication technologies
2. Hamilton et al.
3. Durán Segura & Martínez Pecino
4. Cuadrado-Gordillo & Fernández-Antelo
5. Kaluarachchi et al.
6. Parris et al.
7. Cyberbullying
8. Aizenkot
9. Kwan et al.
10. Kowalski et al.
11. López-Vizcaíno et al.
12. Chun et al.
13. Kowalski & Limber
14. Hinduja, & Patchin
15. Grigg
16. Social isolation
17. Savoldi & Ferraz de Abreu
18. Reliability
19. Validity

ابزار معتبر برای اندازه‌گیری مزاحمت اینترنتی استفاده کرده‌اند، بسیاری صرفاً به اصلاح سؤالات اکتفا کرده‌اند یا پرسشنامه‌ای جدید از کارهای قبلی را بدون دلیل معتبر افزوده‌اند (چان و همکاران، ۲۰۲۰)؛ برای مثال، برخی نحوه ایجاد سؤالات مزاحمت اینترنتی را توضیح نداده‌اند یا پایایی و روایی سؤالات یا مقیاس‌های مورد استفاده را گزارش نکرده‌اند (کالوت و همکاران، ۲۰۱۰؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۰۸). در مطالعه‌ای، مقیاس مزاحمت اینترنتی تنها شامل یک گویه بود (آیا تاکنون درگیر مزاحمت اینترنتی بوده‌اید)؛ بنابراین این مقیاس مشخصه‌های دقیق رفتار مزاحمت اینترنتی را منعکس نمی‌کند (دیلماک، ۲۰۰۹). از سوی دیگر، بررسی مطالعات مزاحمت اینترنتی در ایران نیز نشان داد روایی و پایایی نسخه فارسی استفاده‌شده گزارش نشده است (اسماعیلی پور و همکاران، ۱۳۹۷؛ قدم‌پور و همکاران، ۱۳۹۶). استفاده از ابزار اندازه‌گیری نامعتبر، مقایسه یافته‌های مطالعات مختلف را دشوار می‌کند و پیشرفت تحقیقات سایبری را محدود می‌سازد (یبارا و همکاران، ۲۰۱۲).

برای درک ماهیت پیچیده مزاحمت اینترنتی در میان جوانان، به بهبود روش‌شناختی بسیار نیاز است. از سوی دیگر تفاوت‌های جنسیتی در مزاحمت اینترنتی در میان جوانان هنوز ناشناخته است. تحقیقات روی نوجوانان یافته‌های متفاوتی را نشان می‌دهد. به‌طور خاص، برخی از مطالعات نشان می‌دهد دختران بیشتر از پسران مرتکب مزاحمت اینترنتی می‌شوند (کووالسکی و لیمبر، ۲۰۰۷؛ پورناری و وود، ۲۰۱۰)؛ در صورتی که سایر مطالعات، تفاوت‌نداشتن (راسکاسکاس و استولتز، ۲۰۰۷) یا ارتکاب مزاحمت اینترنتی بیشتر پسران از دختران (اریکاک و همکاران، ۲۰۰۸؛ اسلونج و اسمیت، ۲۰۰۸) را گزارش کردند.

در همین راستا از میان ابزارهای موجود که به سنجش ارتکاب مزاحمت‌های اینترنتی در گروه‌های مختلف می‌پردازند، پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی (رایت و لی، ۲۰۱۳) در نظر گرفته شد. این پرسشنامه در پژوهش‌های بسیاری به کار گرفته شده و از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است (ونگ و همکاران، ۲۰۱۷؛ رایت و همکاران، ۲۰۲۱). در بررسی‌های انجام‌شده برای پژوهش حاضر، نسخه ترجمه‌شده یا اصلاح‌شده‌ای از این پرسشنامه در زبان فارسی یافت نشد. با توجه به اهمیت روزافزون مزاحمت اینترنتی و پیامدهای آن برای قربانی و شخص مرتکب که پیش از این به آن‌ها اشاره شد و از سوی دیگر، نبود پژوهش‌هایی که به‌طور مستقیم روایی و پایایی نسخه فارسی این سازه را بررسی کرده باشند و بررسی تناقض یافته‌های پژوهش‌های پیشین درباره تفاوت‌های جنسیتی در ارتکاب مزاحمت اینترنتی، این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی (رایت و لی، ۲۰۱۳) انجام گرفت.

۲. روش

۲-۱. جامعه، نمونه و روش اجرا

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از حیث گردآوری اطلاعات پیمایشی، و از نظر روش‌شناسی از جمله مطالعات آزمون‌سازی است که براساس روش‌ها و اصول رایج در روان‌سنجی در قالب یک طرح پژوهشی همبستگی، با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در بین جوانان ۱۸ تا ۳۵ ساله ساکن تهران و شیراز در سال ۱۴۰۱ انجام گرفته است. در تعیین حجم نمونه، طبق دیدگاه کلاین^{۱۱} (۲۰۱۶) در مطالعاتی که با هدف تحلیل ساختار تأییدی ابزارهای سنجش انجام می‌شوند، حداقل ۵ تا ۲۰ مشارکت‌کننده به ازای هر ماده آزمون باید انتخاب شوند. در مطالعه حاضر، براساس منطق پیشنهادی کلاین (۲۰۱۶) قاعده حداکثر استفاده شد؛ بنابراین با توجه به اینکه مقیاس دارای ۱۳ ماده است، انتخاب ۲۰ مشارکت‌کننده به ازای هر ماده ضرورت دارد. به‌منظور افزایش اعتبار مطالعه، در نهایت ۵۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس

1. Calvete et al.
2. Smith et al.
3. Dilmac
4. Ybarra et al.
5. Pornari & Wood
6. Raskauskas & Stoltz
7. Aricak et al.
8. Slonje & Smith
9. Wright & Li
10. Wang et al.
11. Kline

انتخاب شدند. در نهایت پس از حذف پرسشنامه بی‌اعتبار، مشارکت‌کنندگان این مطالعه ۴۷۴ نفر (۲۸۹ زن معادل ۶۱ درصد و ۱۸۹ مرد معادل ۳۹ درصد) بود. سایر متغیرهای جمعیت‌شناختی در جدول ۱ گزارش شده است. براساس دستورالعمل‌های فعلی، برای منطبق‌سازی ابزارها از لحاظ فرهنگی و ترجمه پرسشنامه چهار مرحله طی شد. در مرحله اول پرسشنامه توسط دو مترجم از انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شد و محتوای آن توسط سه نفر از متخصصان روان‌شناسی که به زبان انگلیسی و فارسی تسلط داشتند، بررسی و اصلاح شد. در مرحله دوم، دو مترجم پرسشنامه را به زبان انگلیسی برگرداندند. در مرحله سوم، گروه پژوهش، نسخه نهایی پرسشنامه را از لحاظ قابلیت فهم و روانی گزاره‌ها برای گروه جوانان بررسی کردند. در مرحله چهارم نسخه نهایی پرسشنامه به صورت پایلوت روی ۴۰ جوان اجرا و قابلیت فهم و روانی گزاره‌ها بررسی شد. پس از انجام اصلاحات نهایی، نسخه الکترونیکی پرسشنامه تهیه شد. در توضیحات اولیه پرسشنامه به شرکت‌کنندگان گفته شد که پاسخ‌های آن‌ها صرفاً برای کار پژوهشی است و بدون نام و نام خانوادگی و به صورت محرمانه در نزد پژوهشگر باقی خواهد ماند. در نهایت لینک دسترسی به پرسشنامه الکترونیکی در فضای مجازی از جمله واتس‌آپ، تلگرام و اینستاگرام منتشر شد تا در دسترس عموم قرار گیرد.

۲-۲. ابزارهای پژوهش

۲-۲-۱. ارتکاب مزاحمت اینترنتی^۱ (CPQ)

پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی توسط رایت و لی (۲۰۱۳) برای سنجش میزان ارتکاب آزار و اذیت‌های اینترنتی طراحی شده که شامل سیزده سؤال است و در آن از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود میزان ارتکاب مزاحمت را گزارش کنند. نمره‌گذاری با استفاده از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) انجام می‌گیرد. حداقل نمره ۱۳ و حداکثر ۶۵ است و نمرات بالاتر ارتکاب مزاحمت اینترنتی بیشتر را نشان می‌دهد. پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش شده است (رایت و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین روایی آن براساس شاخص‌های تحلیل‌عاملی تأییدی ($X^2/df=1/49$; TLI=۰/۹۵; CFI=۰/۹۷; RMSEA=۰/۰۴; SRMR=۰/۰۴) مطلوب گزارش شد (رایت و لی، ۲۰۱۳). در این مطالعه، پایایی این ابزار به روش ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۸۵ و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۶۷ مطلوب به دست آمد. همچنین نتایج تحلیل‌عامل تأییدی و شاخص‌های برازش مطلوب آن ($X^2/df=2/613$; GFI=۰/۹۵۳; IFI=۰/۹۵۰; PCLOSE=۰/۱۰۹; RMSEA=۰/۰۵۸) بیانگر روایی مناسب پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی بود.

۲-۲-۲. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

پس از گردآوری داده‌های لازم، تحلیل‌ها در دو سطح توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) و استنباطی (ضریب آلفای کرونباخ، همبستگی پیرسون و تحلیل‌عاملی تأییدی) با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و AMOS نسخه ۲۶ انجام شد.

۳. یافته‌ها

۳-۱. توصیف جمعیت‌شناختی

میانگین و انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان به ترتیب ۲۶/۰۱ و ۵/۱۴ بود. در جدول ۱ سایر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان از جمله جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل و استفاده از شبکه‌های اجتماعی گزارش شد.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت		
زن	۲۸۹	۶۱
مرد	۱۸۵	۳۹

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
تحصیلات		
دیپلم	۱۱۴	۲۴
کاردانی	۲۰	۴/۲۰
کارشناسی	۱۸۳	۳۸/۶۰
کارشناسی ارشد	۱۲۲	۲۵/۷۰
دکتری	۳۵	۷/۴۰
وضعیت تأهل		
مجرد	۳۷۳	۷۸/۷۰
متاهل	۱۰۱	۲۱/۳۰
شبکه‌های اجتماعی		
اینستاگرام	۱۹۹	۴۲
توییتر	۱۱۱	۲۳/۴۰
واتس‌آپ	۹۳	۱۹/۶۰
تلگرام	۵۳	۱۱/۲۰
سایر	۱۸	۳/۸۰
کل	۴۷۴	۱۰۰

براساس جدول ۱، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان قابل مشاهده است که از ۴۷۴ شرکت‌کننده در این پژوهش ۶۱ درصد (۲۸۹ نفر) زن و ۳۹ درصد (۱۸۵ نفر) مرد هستند. ۲۴ درصد (۱۱۴ نفر) تحصیلات دیپلم، ۴/۲۰ درصد (۲۰ نفر) کاردانی، ۳۸/۶۰ درصد (۱۸۳ نفر) کارشناسی، ۲۵/۷۰ درصد (۱۲۲ نفر) کارشناسی ارشد و ۷/۴۰ درصد (۳۵ نفر) تحصیلات دکتری دارند. از نظر وضعیت تأهل ۷۸/۷۰ درصد (۳۷۳ نفر) مجرد و ۲۱/۳۰ درصد (۱۰۱ نفر) متاهل‌اند. ۴۲ درصد (۱۹۹ نفر) از شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام، ۲۳/۴۰ درصد (۱۱۱ نفر) از توییتر، ۱۹/۶۰ درصد (۹۳ نفر) واتس‌آپ، ۱۱/۲۰ درصد (۵۳ نفر) از تلگرام و ۳/۸۰ درصد (۱۸ نفر) از سایر شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

۳-۲. شاخص‌های توصیفی و پیش‌فرض‌های آماری

جدول ۲ شاخص‌های توصیفی میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی گویه‌های پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی را نشان می‌دهد. همچنین قبل از تحلیل تأییدی داده‌ها، مفروضه‌های بهنجاری تک‌متغیری به کمک برآورد مقادیر چولگی و کشیدگی (جدول ۲)، بهنجاری چندمتغیری و مقادیر پرت از طریق روش فاصله‌های ماله‌لانوبیس و داده‌های گمشده به کمک روش بیشینه‌انتظار آزمون و تأیید شدند (کالین، ۲۰۱۶).

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی

گویه	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۱. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به سایر دوستان کمک می‌کنید؟	۳/۳۴	۰/۹۰	-۰/۲۱	۰/۴۹
۲. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به سایر دوستان حرف قشنگی می‌زنید؟	۳/۴۹	۰/۸۷	-۰/۳۰	۰/۴۷
۳. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی سایر دوستان را خوشحال می‌کنید؟	۳/۳۰	۰/۷۹	-۰/۰۸	۰/۶۵
۴. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به دوست دیگری می‌گویید که برایتان اهمیت دارد؟	۳/۰۸	۰/۹۱	-۰/۰۳	۰/۲۸
۵. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی شایعات بد را درباره‌ی دوست دیگری پخش می‌کنید؟	۱/۶۶	۰/۷۵	۰/۹۱	۰/۵۶
۶. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی درباره‌ی سایر دوستان غیبت می‌کنید تا سبب شوید دیگران دوستان نداشته باشند؟	۱/۸۴	۰/۷۹	۰/۵۰	-۰/۶۳
۷. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی یک دوست را علیه دوست دیگری تحریک می‌کنید؟	۱/۴۹	۰/۶۵	۱/۰۴	۰/۱۴

گویه	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۸. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی اطلاعات را از یک دوست مخفی می‌کنید درحالی‌که اجازه می‌دهید سایرین از آن‌ها آگاه باشند؟	۱/۸۸	۰/۹۰	۰/۶۹	-۰/۱۶
۹. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به دوست دیگری بی‌توجهی می‌کنید؟	۲/۳۴	۰/۸۸	۰/۰۱	-۰/۳۸
۱۰. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به دوستان دیگرتان می‌گویید اگر کاری را که می‌خواهید انجام ندهند دیگر با آن‌ها دوست نخواهید بود؟	۱/۷۹	۰/۸۲	۰/۶۱	-۰/۴۷
۱۱. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به سایر دوستان (به شیوه بدجنسانه) اهانت می‌کنید؟	۱/۷۱	۰/۷۴	۰/۷۹	۰/۵۳
۱۲. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی سایر دوستان را (به شیوه بدجنسانه) اذیت می‌کنید؟	۱/۷۵	۰/۷۶	۰/۵۹	-۰/۴۶
۱۳. هرچند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی درباره دوستی دیگر چیزهای منظوردار و از روی بدجنسی پست می‌کنید؟	۱/۷۴	۰/۷۴	۰/۴۹	-۰/۹۶
کل	۲۹/۳۹	۶/۳۶	۰/۰۱	-۰/۷۴

۳-۳. روایی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

۳-۳-۱. روایی صوری

نظر متخصصان درمورد روایی صوری و تناسب گویه‌ها از دو نفر از کارشناس دارای تجربه تحقیقاتی قابل توجه در زمینه ارتکاب مزاحمت اینترنتی اخذ شد. پس از آن، سه نفر از داوطلبان دکتری رشته روان‌شناسی گویه‌ها را ارزیابی کردند. گویه‌ها از نظر محتوا، جمله‌بندی، املا، دستور زبان و قابل فهم بودن مطابق با بازخورد به دست آمده اصلاح شدند.

۳-۳-۲. روایی سازه

با هدف آزمون برازندگی الگوی اندازه‌گیری مفروض پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی با داده‌های مشاهده شده در شرکت کنندگان، از روش آماری تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

جدول ۳. بارهای عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در تحلیل عاملی تأییدی

گویه	بار عاملی	خطای معیار برآورد شده	t	معنی‌داری
۱	۰/۳۶	۰/۰۷۰	۷/۷۳	<۰/۰۰۱
۲	۰/۴۲	۰/۰۶۷	۹/۰۵۳	<۰/۰۰۱
۳	۰/۳۷	۰/۰۶۱	۷/۹۴	<۰/۰۰۱
۴	۰/۳۸	۰/۰۷۰	۸/۱۲	<۰/۰۰۱
۵	۰/۴۷	۰/۰۵۷	۱۰/۱۴	<۰/۰۰۱
۶	۰/۵۶	۰/۰۵۹	۱۲/۳۳	<۰/۰۰۱
۷	۰/۵۹	۰/۰۴۸	۱۳/۰۵۱	<۰/۰۰۱
۸	۰/۵۰	۰/۰۶۸	۱۰/۸۱۳	<۰/۰۰۱
۹	۰/۴۳	۰/۰۶۸	۱۰/۸۱۳	<۰/۰۰۱
۱۰	۰/۷۹	۰/۰۵۷	۱۸/۶۳۴	<۰/۰۰۱
۱۱	۰/۸۰	۰/۰۵۱	۱۸/۸۹	<۰/۰۰۱
۱۲	۰/۸۰	۰/۰۵۰	۱۸/۸۷	<۰/۰۰۱
۱۳	۰/۷۸	۰/۰۵۲	۱۸/۲۹۹	<۰/۰۰۱

در جدول ۳ بارهای عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در تحلیل عاملی تأییدی گزارش شد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، همه گویه‌های پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی، بارهای عاملی قابل قبولی دارند که همگی در سطح $p < ۰/۰۰۱$ معنی‌دارند. بیشترین بار عاملی مربوط به گویه ۱۱ و ۱۲ (۰/۸۰) و کمترین بار عاملی مربوط به گویه ۱ (۰/۳۶) است. در ادامه، شاخص‌های نیکویی برازش مربوط به تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۴ گزارش شد.

جدول ۴. شاخص‌های برازش تحلیل‌عاملی تأییدی

شاخص‌های برازش	مقادیر به‌دست‌آمده	مقادیر قابل قبول
نسبت مجذور خی دو بر درجه آزادی (χ^2 / df)	۲/۶۱۳	< ۳
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	۰/۹۴۹	> ۰/۹۰
شاخص نکویی برازش (GFI)	۰/۹۵۳	> ۰/۹۰
ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA)	۰/۰۵۸	< ۰/۰۸
شاخص برازش افزایشی (IFI)	۰/۹۵۰	> ۰/۹۰
احتمال نزدیکی برازندگی (PCLOSE)	۰/۱۰۹	> ۰/۰۵

برازندگی الگوی پیشنهادی، براساس نسبت مجذور خی دو بر درجه آزادی^۱، شاخص برازندگی تطبیقی^۲ (CFI)، شاخص نیکویی برازش^۳ (GFI)، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب^۴ (RMSEA) و شاخص برازش افزایشی^۵ (IFI) و احتمال نزدیکی برازندگی^۶ (PCLOSE) بررسی شد. مقدار پذیرفتنی برای شاخص نسبت مجذور کای به درجه آزادی کوچک‌تر از ۵، شاخص CFI، GFI و IFI بیشتر از ۰/۹۰، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) کمتر از ۰/۰۸ و احتمال نزدیکی برازندگی (PCLOSE) بیشتر از ۰/۰۵ است (میرز، گمست و گوارینو^۷، ۲۰۱۶). براساس مقادیر پیشنهادی میرز، گمست و گوارینو (۲۰۱۶)، مقادیر به‌دست‌آمده حاکی از برازش قابل قبول مدل است (جدول ۴).

۴-۳. پایایی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

۴-۳-۱. همسانی درونی

به‌منظور بررسی همسانی درونی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی از آلفای کرونباخ کل و با فرض حذف هر ماده استفاده شد. مقادیر بیشتر از ۰/۹۰ به‌عنوان پایایی عالی، مقادیر ۰/۸۰ تا ۰/۹۰ خوب، مقادیر ۰/۷۰ تا ۰/۸۰ قابل قبول، مقادیر ۰/۶۰ تا ۰/۷۰ سؤال برانگیز، مقادیر ۰/۵۰ تا ۰/۶۰ ضعیف و مقادیر کمتر از ۰/۵۰ غیرقابل قبول در نظر گرفته شدند (کرونباخ^۸، ۱۹۵۱). همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۸۵۳ است که پایایی خوب پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی را نشان می‌دهد.

جدول ۵. ضریب آلفای کرونباخ

گویه	آلفای کرونباخ با حذف سؤال	آلفای کرونباخ
۱	۰/۸۵۱	۰/۸۵۳
۲	۰/۸۴۳	
۳	۰/۸۴۷	
۴	۰/۸۴۹	
۵	۰/۸۴۸	
۶	۰/۸۴۲	
۷	۰/۸۴۲	
۸	۰/۸۴۹	
۹	۰/۸۵۴	
۱۰	۰/۸۲۹	
۱۱	۰/۸۳۳	
۱۲	۰/۸۳۱	

1. χ^2 / df
2. comparative fit index
3. goodness of fit index
4. root mean square error of approximation
5. incremental fit index
6. close fit of the population
7. Meyers, Gamst, & Guarino
8. Cronbach

گویه	آلفای کرونباخ با حذف سؤال	آلفای کرونباخ
۱۳	۰/۸۳۳	

۳-۴-۲. آزمون- بازآزمون

به‌منظور بررسی پایایی آزمون-بازآزمون، ۶۸ نفر از شرکت‌کنندگان سه هفته بعد بار دیگر اقدام به تکمیل پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی کردند. همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بازآزمون سه‌هفته‌ای پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۶۷ است.

جدول ۶. ضریب پایایی بازآزمون سه‌هفته‌ای

پایایی بازآزمون	پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی
۰/۶۷**	

**P < ۰/۰۱

۳-۵. تفاوت‌های جنسیتی

به‌منظور بررسی تفاوت‌های جنسیتی ارتکاب مزاحمت اینترنتی، آماره‌ی تی‌تست مستقل بررسی شد. همان‌گونه که در جدول ۷ قابل مشاهده است، مقدار آماره‌ی t برای ارتکاب مزاحمت اینترنتی معنی‌دار است ($t=3/877; p < 0/01$). به عبارت دیگر، زن‌ها میانگین بیشتری از مردها در ارتکاب مزاحمت اینترنتی دارند.

جدول ۷. بررسی تفاوت‌های جنسیتی

معنی‌داری	t	مردها (n= ۱۸۵)		زن‌ها (n= ۲۸۹)		گروه
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
< ۰/۰۰۱	۳/۹۱۰	۶/۴۹	۲۷/۹۸	۶/۱۳	۳۰/۲۹	ارتکاب مزاحمت اینترنتی

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در جوانان انجام گرفت. در راستای هدف پژوهش، ویژگی‌های روان‌سنجی شامل همسانی درونی، پایایی بازآزمون، روایی سازه و تأییدی و همچنین تفاوت‌های جنسیتی بررسی شد.

یافته‌های ضریب آلفای کرونباخ پژوهش نشان داد همسانی درونی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۷۷ است. این ضریب نشان‌دهنده همسانی درونی مطلوب این پرسشنامه و همسویی آن با شاخص‌های گزارش‌شده در پژوهش‌های گذشته است (ونگ و همکاران، ۲۰۱۶؛ رایت و همکاران، ۲۰۲۰). در مطالعه‌ی پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ در دو زمان با فاصله زمانی یک سال در بین شرکت‌کنندگانی از چین، قبرس، هند و ایالت متحده آمریکا بررسی شد که ضریب آلفای کرونباخ در نوبت اول به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۸۶، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ و در نوبت دوم به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۸۶، ۰/۸۵ و ۰/۸۸ بود (رایت و همکاران، ۲۰۲۱). در مطالعه دیگری که روی نوجوانان چینی انجام گرفت، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش شد (ونگ و همکاران، ۲۰۱۶). همچنین مطالعه‌ی دیگر در چین، هند و ژاپن، ضریب آلفای کرونباخ کل ۰/۹۰ و به ترتیب برای چین ۰/۹۰، برای هند ۰/۸۳ و برای ژاپن ۰/۸۶ را گزارش کرد (رایت و همکاران، ۲۰۲۰). به صورت کلی این یافته‌ها نشان داد پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در فرهنگ‌های مختلف از همسانی درونی مطلوبی برخوردار است.

همچنین در بررسی پایایی بازآزمون، ضریب همبستگی بازآزمون پس از سه هفته ۰/۶۷ به دست آمد که قابل قبول بود. این نتایج با مطالعه‌ی که پایایی بازآزمون با فاصله زمانی یک سال بررسی و ضریب همبستگی ۰/۵۳ را گزارش کرده بود، همسو است (رایت و لی، ۲۰۱۳). با مطالعه دیگری نیز که پایایی بازآزمون را با فاصله زمانی شش ماه بررسی کرده بود و ضریب همبستگی ۰/۶۷ به دست آورده بود هم‌راستا است (رایت و لی، ۲۰۱۳). این امر نشان می‌دهد پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی از ثبات

زمانی خوبی برخوردار است.

در پژوهش حاضر، نتایج روایی عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی، ساختار تک‌عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی را به‌طور تجربی تأیید کرد. این یافته‌ها با شاخص‌های تحلیل‌عاملی تأییدی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی گزارش شده در مطالعه نسخه اصلی (رایت و لی، ۲۰۱۳) و نسخه چینی (ونگ و همکاران، ۲۰۲۰) همسو است که با تکرار ساختار تک‌عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی و همسانی درونی مطلوب آن، شواهد مضاعفی را در دفاع از خاستگاه مفهومی ارتکاب مزاحمت اینترنتی فراهم آورد. همچنین نتایج پژوهش پیش‌رو با تأیید روایی تک‌عاملی تأکید بر اخذ رویکردی در قالب یک مفهوم واحد و سنجش جامع ارتکاب مزاحمت اینترنتی برای درک این رفتار بالقوه مضر نشان داد. علی‌رغم اینکه مزاحمت اینترنتی توجه گسترده‌ای در رسانه‌ها و عموم مردم به خود جلب کرده است، کمبود ناامیدکننده راهبردهای مداخله و پیشگیری از مزاحمت اینترنتی وجود دارد (میشنا و همکاران^۱، ۲۰۱۱). یک ارزیابی روا و پایا از مزاحمت اینترنتی این امکان را برای مددکاران اجتماعی فراهم می‌کند که نه تنها برنامه‌های پیشگیری از مزاحمت اینترنتی را ایجاد و اجرا کنند، بلکه به افراد جامعه با توجه به خطرات بالقوه مرتبط با رفتارهای مزاحمت اینترنتی آموزش دهند. از این نظر، پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی می‌تواند یک گام به‌سمت ایجاد ابزارهای مناسبی باشد که مددکاران اجتماعی ممکن است برای راهنمایی افراد در درک مزاحمت‌های اینترنتی و پیامدهای آن استفاده کنند (لی و همکاران^۲، ۲۰۱۷).

بررسی تفاوت‌های جنسیتی ارتکاب مزاحمت اینترنتی در پژوهش حاضر مشخص کرد تفاوت معنی‌داری در بین دو جنس وجود دارد و زن‌ها میانگین بالاتری در ارتکاب مزاحمت اینترنتی از مردان دارند. این یافته هم‌راستا با نتایج آبیل و همکاران^۳ (۲۰۱۳) است که در بررسی ارتکاب مزاحمت اینترنتی در بلژیک نشان دادند زنان بیشتر از مردان به‌وسیله تماس یا پیام‌گذاشتن مرتکب مزاحمت می‌شوند. همچنین با یافته‌های برخی از پژوهش‌ها مبنی بر اینکه دختران بیشتر از پسران مرتکب مزاحمت اینترنتی می‌شوند همسو است (کووالسکی و لیمبر، ۲۰۰۷؛ پورناری و وود، ۲۰۱۰). در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت براساس نظریه ساخت مشترک، افراد دنیای مجازی خود را با روش‌های مشابه محیط غیرمجازی خود می‌سازند (ریورس و نورت^۴، ۲۰۱۰). از آنجا که مشخصه اصلی پرخاشگری زنان در محیط غیرمجازی به‌صورت غیرمستقیم و رابطه‌ای و پرخاشگری مردان بیشتر به روش‌های مستقیم و کلامی است، می‌توان انتظار داشت که زنان در مقایسه با مردان آمادگی بیشتری برای انجام رفتارهای مزاحمت اینترنتی داشته باشند.

شایان ذکر است این یافته با پژوهش‌های ونگ، ونگ و لی^۵ (۲۰۱۹) و فانتی و همکاران^۶ (۲۰۱۲) مبنی بر تمایل بیشتر مردان در ارتکاب مزاحمت اینترنتی نسبت به زنان ناهمسو است. همچنین این یافته با پژوهش‌های پالادینو و همکاران^۷ (۲۰۱۵) و هود و دافی^۸ (۲۰۱۸) مبنی بر نبود تفاوت معنی‌دار همسویی ندارد. این یافته‌ها از سویی با دیدگاه روان‌شناختی تکاملی مطابقت دارد که نشان می‌دهد مردان مستعد پرخاشگری هستند؛ زیرا به آن‌ها مزیت بقا و باروری بیشتری می‌دهد (ونگ و همکاران، ۲۰۱۹). از سوی دیگر ریشه این ناهمسویی را در تفاوت فرهنگی می‌توان پیگیری کرد. براساس مطالعه‌ای که به بررسی تفاوت‌های جنسیتی ارتکاب مزاحمت اینترنتی در آمریکای شمالی، اروپا، استرالیا و آسیا پرداخته بود، یافته‌ها نشان داد بیشترین میزان تفاوت جنسیتی به‌ترتیب در شرکت‌کنندگان آسیایی و پس از آن شرکت‌کنندگان آمریکای شمالی است. این در حالی است که در شرکت‌کنندگان اروپایی و استرالیایی تقریباً هیچ تفاوت جنسیتی وجود ندارد (سان و همکاران^۹، ۲۰۱۶). چنین تفاوت‌های منطقه‌ای مشاهده‌شده در مطالعات مختلف می‌تواند نتیجه عوامل فرهنگی مرتبط با رفتارهای روانی-اجتماعی مردان و زنان در

1. Mishna et al.
2. Lee et al.
3. Abeele et al.
4. Rivers & Noret
5. Wang et al.
6. Fanti et al.
7. Palladino et al.
8. Hood & Duffy
9. Sun et al.

فرهنگ‌های مختلف باشد.

به‌طور کلی، یافته‌های مطالعه حاضر برای پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی به‌عنوان یک مقیاس راحت، مقرون‌به‌صرفه و درعین‌حال مختصر و تک‌بعدی ارتکاب مزاحمت اینترنتی (رایت و لی، ۲۰۱۳) پشتیبانی بیشتری فراهم کرد؛ چنان‌که این امر با همسانی درونی خوب، پایایی آزمون-بازآزمون خوب، بارهای عاملی کافی، شاخص‌های برازش ساختاری مطلوب و روایی صوری نشان داده شد. علی‌رغم اینکه پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در این مطالعه برای استفاده در جوانان اعتبارسنجی شد، احتمال می‌رود بتوان آن را در سایر گروه‌های سنی به‌ویژه نوجوانان به‌کار گرفت؛ زیرا بخش قابل‌توجهی از آن‌ها در طول سال‌های تحصیلی درگیر رفتارهای مزاحمت و قلدری هستند. این پژوهش مانند سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجه بود. با توجه به اینکه داده‌های این پژوهش براساس معیارهای خودگزارشی است، ممکن است داده‌ها تحت تأثیر گزارش نادرست و مطلوبیت اجتماعی قرار گرفته باشند. شرکت‌کنندگان این پژوهش جوانان ۱۸ تا ۳۵ ساله بودند. از آنجا که افراد کمتر از ۱۸ سال درصد زیادی از کاربران رسانه‌های اجتماعی را تشکیل می‌دهند و به‌طور بالقوه شرایط ارتکاب مزاحمت اینترنتی را دارند، مطالعات آینده باید شامل محدوده سنی گسترده‌تری از جوانان و نوجوانان باشد. از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر اینکه کاربران شبکه‌های مختلف فضای مجازی به‌طور هم‌تا مشارکت نداشتند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده برای اینکه ارزیابی دقیق‌تری از میزان ارتکاب مزاحمت اینترنتی داشته باشند، به هم‌تاسازی کاربران شبکه‌های مجازی بپردازند.

۵. ملاحظات اخلاقی

این مطالعه مورد تأیید کمیته اخلاق پژوهشی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران (کد IR.UT.PSYEDU.REC.1400.036) قرار گرفت. تمامی مراحل این مطالعه مطابق با اعلامیه هلسینکی انجام شد.

۶. سپاسگزاری و حمایت مالی

نویسندگان از سرکار خانم دکتر میشل رایت که در تهیه نسخه اصلی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی همکاری کردند و همچنین از همه شرکت‌کنندگان در این پژوهش تشکر می‌کنند. این مطالعه هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی یا تجاری دریافت نکرده است.

۷. تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مطالعه هیچ تعارض منافی ندارد.

منابع

- اسماعیلی‌پور، ف.، هاشمی، ت.، و بدری گرگری، رحیم. (۱۳۹۷). نقش سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده و اختلال شخصیت مرزی در قلدری سایبری: نقش میانجی هم‌دلی. *مجله روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت*. ۲(۵)، ۸۱-۹۲.
<https://shenakht.muk.ac.ir/article-1-329-fa.html>
- حضرت‌بگی، ف.، عسگری، پ.، مکوندی، ب.، و کرایبی، ا. (۱۴۰۱). روابط ساختاری مهارت‌های حل مسئله و هوش معنوی با گرایش به اعتیاد به اینترنت به توجه نقش میانجی نشخوار فکری. *مجله علوم روان‌شناختی*. ۲(۱۱۴)، ۱۲۶۴-۱۲۵۱.
<https://psychologicalscience.ir/article-1-1307-fa.html>
- قدم‌پور، ع.، شفیع، م.، و حیدری‌راد، ح. (۱۳۹۶). بررسی رابطه مزاحمت‌های سایبری با آسیب‌پذیری روانی و افکار خودکشی در دانشجویان دختر و پسر. *پژوهش در سلامت روان‌شناختی*. ۱۱(۳)، ۲۸-۴۰.
<https://rph.khu.ac.ir/article-1-3040-fa.html>

References

- Abeele, M. Vanden, & De Cock, R. (2013). Cyberbullying by mobile phone among adolescents: The role of gender and peer group status. *Communications*, 38(1), 107-118.
<https://doi.org/10.1515/commun-2013-0006>

- Aizenkot, D. (2020). Social networking and online self-disclosure as predictors of cyberbullying victimization among children and youth. *Children and Youth Services Review, 119*, 105695. <https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2020.105695>
- Aricak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Saribeyoglu, S., Ciplak, S., Yilmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behavior, 11*(3), 253–261. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0016>
- Calvete, E., Orue, I., Estévez, A., Villardón, L., & Padilla, P. (2010). Cyberbullying in adolescents: Modalities and aggressors' profile. *Computers in Human Behavior, 26*(5), 1128–1135. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.03.017>
- Chun, J. S., Lee, J., Kim, J., & Lee, S. (2020). An international systematic review of cyberbullying measurements. In *Computers in Human Behavior, 113*, 106485. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106485>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Cuadrado-Gordillo, I., & Fernández-Antelo, I. (2020). Connectivity as a mediating mechanism in the cybervictimization process. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(12), 1–11. <https://doi.org/10.3390/ijerph17124567>
- Dilmac, B. (2009). Psychological needs as a predictor of cyber bullying: A preliminary report on college students. *Educational Sciences: Theory and Practice, 9*(3), 1307–1325. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ858926.pdf>
- Durán Segura, M., & Martínez Pecino, R. (2015). Ciberacoso mediante teléfono móvil e Internet en las relaciones de noviazgo entre jóvenes. *Comunicar, XXII*(44), 159–167. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4904498>
- Esmailpour, F., Hashemi, T., & Badri, R. (2018). The role of perceived parenting styles and borderline personality disorder in cyberbullying: mediate empathy. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry, 5*(2), 81–92. <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-329-en.html> (In Persian)
- Fanti, K. A., Demetriou, A. G., & Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: Examining risk and protective factors. *European Journal of Developmental Psychology, 9*(2), 168–181. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643169>
- Ghadampour, E., Shafiei, M., & Heidarirad, H. Relationships among Cyberbullying, psychological vulnerability and suicidal thoughts in female and male students. *Journal of Research in Psychological Health, 11*(3), 28–40. <https://rph.khu.ac.ir/article-1-3040-en.html> (In Persian)
- Grigg, D. W. (2010). Cyber-aggression: Definition and concept of cyberbullying. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools, 20*(2), 143–156. <https://doi.org/10.1375/ajgc.20.2.143>
- Hamilton, J., Purdy, N., Willems, R. A., Smith, P. K., Culbert, C., Brighi, A., ... & Völlink, T. (2020). Using the quality circle approach to empower disadvantaged youth in addressing cyberbullying: an exploration across five European countries. *Pastoral Care in Education, 38*(3), 254–272. <https://doi.org/10.1080/02643944.2020.1788127>
- Hazratbegi, F., Asgari, P., Makvandi, B., & Koraei, A. (2022). The structural relationships of problem solving skills and spiritual intelligence with internet addiction tendency according mediating role of rumination. *Journal of Psychological Science, 21*(114), 1251–1264. <http://psychologicalscience.ir/article-1-1307-en.html> (In Persian)
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research, 14*(3), 206–221. <https://doi.org/10.1080/13811118.2010.494133>

- Hood, M., & Duffy, A. L. (2018). Understanding the relationship between cyber-victimisation and cyber-bullying on Social Network Sites: The role of moderating factors. *Personality and Individual Differences, 133*, 103–108. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.004>
- Kaluarachchi, C., Warren, M., & Jiang, F. (2020). Responsible use of technology to combat cyberbullying among young people. *Australasian Journal of Information Systems, 24*, 1–17. <https://doi.org/10.3127/ajis.v24i0.2791>
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (5th Ed.). New York: The Guilford Press. <https://www.guilford.com/books/Principles-and-Practice-of-Structural-Equation-Modeling/Rex-Kline/9781462551910>
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health, 41*(6), S22–S30. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.08.017>
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin, 140*(4), 1073–1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>
- Kwan, I., Dickson, K., Richardson, M., MacDowall, W., Burchett, H., Stansfield, C., ... & Thomas, J. (2020). Cyberbullying and children and young people's mental health: A systematic map of systematic reviews. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 23*(2), 72–82. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0370>
- Lee, J., Abell, N., & Holmes, J. L. (2017). Validation of measures of cyberbullying perpetration and victimization in emerging adulthood. *Research on Social Work Practice, 27*(4), 456–467. <https://doi.org/10.1177/1049731515578535>
- López-Vizcaíno, M. F., Nóvoa, F. J., Carneiro, V., & Cacheda, F. (2021). Early detection of cyberbullying on social media networks. *Future Generation Computer Systems, 118*(2), 219–229. <https://doi.org/10.1016/j.future.2021.01.006>
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2016). *Applied multivariate research: Design and interpretation* (3rd Ed.). Washington DC: Sage publications. <https://us.sagepub.com/en-us/nam/applied-multivariate-research/book246895#description>
- Mishna, F., Cook, C., Saini, M., Wu, M. J., & MacFadden, R. (2011). Interventions to prevent and reduce cyber abuse of youth: A systematic review. *Research on Social Work Practice, 21*(1), 5–14. <https://doi.org/10.1177/1049731509351988>
- Palladino, B. E., Nocentini, A., & Menesini, E. (2015). Psychometric properties of the Florence cyberbullying-cybervictimization scales. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 18*(2), 112–119. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0366>
- Parris, L., Lannin, D. G., Hynes, K., & Yazedjian, A. (2020). Exploring Social Media Rumination: Associations With Bullying, Cyberbullying, and Distress. *Journal of Interpersonal Violence, 37*(5–6), NP3041–NP3061. <https://doi.org/10.1177/0886260520946826>
- Pornari, C. D., & Wood, J. (2010). Peer and cyber aggression in secondary school students: The role of moral disengagement, hostile attribution bias, and outcome expectancies. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression, 36*(2), 81–94. <https://doi.org/10.1002/ab.20336>
- Raskauskas, J., & Stoltz, A. D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology, 43*(3), 564–475. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.3.564>
- Rivers, I., & Noret, N. (2010). 'I h8 u': findings from a five-year study of text and email bullying. *British Educational Research Journal, 36*(4), 643–671. <https://doi.org/10.1080/01411920903071918>

- Savoldi, F., & Ferraz de Abreu, P. (2016). Bullying, cyberbullying and Internet usage among young people in post-conflict Belfast. *Cogent Social Sciences*, 2(1), 1132985. <https://doi.org/10.1080/23311886.2015.1132985>
- Slonje, R., & Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49(2), 147–154. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2007.00611.x>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376–385. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
- Sun, S., Fan, X., & Du, J. (2016). Cyberbullying Perpetration: A Meta-Analysis of Gender Differences. *International Journal of Internet Science*, 11(1), 61–81. <https://repository.um.edu.mo/handle>
- Wang, P., Wang, X., & Lei, L. (2019). Gender differences between student–student relationship and cyberbullying perpetration: An evolutionary perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19–20), 9187–9207. <https://doi.org/10.1177/0886260519865970>
- Wang, X., Lei, L., Liu, D., & Hu, H. (2016). Moderating effects of moral reasoning and gender on the relation between moral disengagement and cyberbullying in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 98, 244–249. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.04.056>
- Wang, X., Wang, W., Qiao, Y., Gao, L., Yang, J., & Wang, P. (2020). Parental phubbing and adolescents' cyberbullying perpetration: A moderated mediation model of moral disengagement and online disinhibition. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), 1–23. <https://doi.org/10.1177/0886260520961877>
- Wang, X., Yang, L., Yang, J., Wang, P., & Lei, L. (2017). Trait anger and cyberbullying among young adults: A moderated mediation model of moral disengagement and moral identity. *Computers in Human Behavior*, 73, 519–526. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.073>
- Wright, M. F., & Li, Y. (2013). Normative beliefs about aggression and cyber aggression among young adults: A longitudinal investigation. *Aggressive Behavior*, 39(3), 161–170. <https://doi.org/10.1002/ab.21470>
- Wright, M. F., Huang, Z., Wachs, S., Aoyama, I., Kamble, S., Soudi, S., Li, Z., Lei, L., & Shu, C. (2020). Associations between cyberbullying perpetration and the dark triad of personality traits: the moderating effect of country of origin and gender. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 30(3), 242–256. <https://doi.org/10.1080/02185385.2020.1788979>
- Wright, M. F., Schiamberg, L. B., Wachs, S., Huang, Z., Kamble, S. V., Soudi, S., ... & Shu, C. (2021). The influence of sex and culture on the longitudinal associations of peer attachment, social preference goals, and adolescents' cyberbullying involvement: An ecological perspective. *School Mental Health*, 13(3), 631–643. <https://doi.org/10.1007/s12310-021-09438-6>
- Wright, M. F., Wachs, S., & Harper, B. D. (2018). The moderation of empathy in the longitudinal association between witnessing cyberbullying, depression, and anxiety. *Cyberpsychology*, 12(4), Article 6. <https://doi.org/10.5817/CP2018-4-6>
- Ybarra, M. L., Boyd, D., Korchmaros, J. D., & Oppenheim, J. K. (2012). Defining and measuring cyberbullying within the larger context of bullying victimization. *Journal of Adolescent Health*, 51(1), 53–58. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.12.031>